

Оскар Вајлд
СРЕЋНИ ПРИНЦ И ДРУГЕ ПРИЧЕ

Оскар Вајлд

СРЕЋНИ
ПРИНЦ
и грује њриче

2018.

Наслов оријинала
Oscar Wilde
THE HAPPY PRINCE AND OTHER TALES

Издавач
MiBa books, DOO
Душана Вукасовића 33, Београд

За издавача
Милош Сеферовић

Уредник
Жана Јевтић

Лектура и коректура
Ивана Стијовић

Припрема за штампу
Александар Петровић

Пласман за Србију
011/713-80-36
065/2783-448

Пласман за Црну Гору
+382/20-232-230
+382/69-025-535

Тираж
1.000 примерака

Штампа
Невен, Београд

САДРЖАЈ

Срећни њрини

Срећни принц	7
Славуј и ружа	20
Себични цин	28
Одани пријатељ	34
Уображена ракета	49

Кућа нарoвa

Млади краљ	67
Рођендан принцезе	84
Рибар и његова душа	108
Звездани дечак	151

СРЕЋНИ ПРИНЦ

На високом стубу изнад града стајала је статуа Срећног Принца. Био је прекривен тананим листићима од чистог злата, уместо очију имао је два блистава сафира, а велики црвени рубин светлуцао је на балчаку његовог мача.

Заиста су му се дивили. „Леп је попут ветрока-за”, приметио је један од градских саветника који је жудео за репутацијом човека од уметничког укуса, „само што није толико користан”, додао је плашећи се да људи не помисле да је непрактичан, што уисти-ну и није био.

„Зашто и ти ниси попут Срећног Принца?” упита једна разборита мајка свог синчића, који је непре-стано чезнуо за недостижним. „Срећни Принц и не помишља да чезне за нечим”, додаде мајка.

„Драго ми је да на овом свету постоји неко ко је за-иста срећан”, промрмља један разочаран пролазник загладан у предивну статуу.

„Баш је као анђео“, узвикивала су деца из сиро-тишта излазећи из катедрале, обучена у светлоцрвене огртаче и чисте беле кецеље.

„Откуд вам то“, упита их наставник математике, „кад нисте видели анђела?”

„Али видели смо га у сну“, узвратише деца, а на-ставник се намршти и погледа их строго, јер није био за то да деца сањају.

Једне ноћи изнад града је прелетео мали Ластавић. Његови другови одлетели су у Египат још пре шест недеља, али он се задржао зато што се заљубио у лепу Трску. Угледао ју је с почетка пролећа док је летео низ реку јурећи великог жутог лептира. Толико га је очарао њен витки стас да је застао да се исприча са њом.

„Допушташ ли да те волим?“ упитао је Ластавић, по обичају прелазећи одмах на ствар, а Трска му се на то дубоко поклонила. Потом је облетао око ње, додирујући воду крилима и правећи сребрне таласиће. И тако јој се удварао цело лето.

„Та љубав је потпуно бесмислена“, цвркутале су друге ласте. „Она је сиромашна, а има и сијасет рођака.“ И заиста, река је била преплављена трском.

А онда је стигла јесен и све ласте су одлетеле на југ. Кад су отишле, Ластавић се осети усамљеним, а и његова лепотица постаде му досадна. „Не уме лепо ни да прича“, закључио је, „и бојим се да само кокетира, јер увек прихвата удварање ветра.“ Заиста, кад год би ветар дунуо, Трска би му се клањала од узбуђења. „Признајем да је привржена кући и породици, али ја волим да путујем па би и моја драгана због тога морала да воли путовања.“

„Хоћеш ли да пођеш са мном на пут?“ најзад је упита. Али, Трска одмахну главом, јер је била веома везана за кућу.

„Само си се играла са мном“, узвикну он. „Збогом, одлазим тамо где су пирамиде.“ И Ластавић одлете.

Летео је читав дан, а кад је пала ноћ, стигао је у град. „Где ћу да се сместим?“, упитао се. „Надам се да се град припремио да ме дочека.“

Тад угледа статуу на високом постољу.

„Овде ћу одсести”, узвикну, „место је пријатно, а има и пуно свежег ваздуха.” И слете између самих ногу Срећног Принца.

„Ето мени златне постеље”, рече тихо док је разгледао около и припремао се за починак. Али, док је савијао главу под крило, једна крупна кап воде паде на њега. „Занимљиво”, повика он, „нигде ни облачка на небу, звезде су тако сјајне и блиставе, а ипак пада киша. Клима на северу Европе стварно је грозна. Тр-ска је волела кишу, али из чисте себичности.”

Тад паде и друга кап.

„Каква корист од статуе ако не штити од кише?” упита се он. „Мораћу да потражим неки добар димњак“, и он одлучи да одлети.

Ипак, пре него што је успео да рашири крила, на њега паде и трећа кап. Он погледа нагоре и угледа – О! Шта ли је то угледао?

Очи Срећног Принца биле су препуне суза које су се сливале низ његове златне образе. Лице му је, на месечини, било тако дивно да Ластавића обузе сажаљење.

„Ко си ти?” упита он.

„Ја сам Срећни Принц.”

„А зашто онда плачеш?” упита га Ластавић. „Скроз си ме поквасио.”

„Кад сам био жив и имао срце човека”, узврати кип, „нисам ни знао за сузе, јер сам живео у дворцу по имену Безбрижност, где туга није смела да крочи. Дане сам проводио играјући се у врту са друговима, а увече сам плесао на балу у великој дворани. Тај врт

био је ограђен огромним зидом, а све у њему било је тако лепо да се никада нисам ни запитао шта се налази изван њега. Дворани су ме звали Срећни Принц, и заиста сам био срећан, ако уживање сматрамо срећом. Како сам живео, тако сам и умро. И сада када више нисам жив, поставили су ме овде тако високо да могу да видим сав ужас и беду мог града, и мада ми је срце од олова, ипак не могу а да не заплачем.”

„Шта! Зар он није сав од злата?“ упита се Ластавић у себи, јер је био довољно васпитан да не изговори наглас једну тако личну примедбу.

„Тамо у даљини”, продужи кип тихим мелодичним гласом, „тамо далеко у једној улици налази се сиротињска кућа. Кроз отворен прозор видим жену да седи за столом. Лице јој је мршава и усукано, а руке огрубеле, раздеране од убода игле, јер она је шваља. Она везе цвеће чежње на сатенској хаљини коју ће на балу носити краљичина најлепша дворска дама. У дну собе, на кревету, лежи њен болесни синчић у грозници и ужелео се поморанце. Плаче, јер мајка нема да му понуди ништа сем обичне воде. Ласто, Ластавићу, малена ласто, хоћеш ли да јој однесеш рубин са балчака мог мача? Ноге су ми приковане за ово постоље и не могу ни да се мрднем.“

„Али, мене чекају у Египту“, рече Ластавић. „Моји другари лете изнад Нила и причају са великим лотосовим цветовима. Ускоро ће на починак у фараонову гробницу. Тамо је и сам фараон у свом шареном саркофагу. Умотан је у жуто платно

и балсамован мирисним травама. Око врата му је огрлица од светлозеленог жада, а руке су му попут увелог лишћа.“

„Ласто, Ластавићу, малена ласто, остани крај мене бар једну ноћ и буди ми гласник! Онај дечачић је тако жедан, а мајка му је тако тужна.“

„Ја баш и не марим много за дечаке“, одговори Ластавић. „Прошлог лета, док сам боравио око реке, два несташка, синови воденичара, стално су ме гађала камењем. Свакако, нису ме ниједном погодили, јер ми ласте летимо и сувише брзо, а сем тога, ја сам из породице познате по брзини. Ипак, био је то знак непоштовања са њихове стране.“

Међутим, Срећни Принц је изгледао тако тужан да се Ластавић сажали. „Овде је веома хладно, али ћу ипак остати са тобом ове ноћи и бићу ти гласник.“

„Хвала ти, Ластавићу“, рече Срећни Принц.

И тако је Ластавић извадио велики рубин из принчевог мача и, носећи га у кљуну, прелетао је преко градских кровова.

Прелетео је преко торња катедрале на којој су били извајани анђели од белог мермера. Потом је прелетео дворску палату и чуо звуке музике за игру. Угледао је на балкону и једну лепу девојку са својим драганом. „Како су прекрасне звезде“, говорио јој је он, „и како је моћна снага љубави!“

„Надам се да ће моја хаљина бити готова за бал“, рече му она, „наредила сам да се по њој извезе цвеће чежње, али те шваље су баш лењивице.“

Потом је прелетао изнад реке и видео светиљке на бродским катаркама. Прелетео је и изнад Гета,

где је видео остареле Јевреје како се ценкају и вагају новац на бакарним вагама. Најзад је стигао до сиротињске кућице и завирио унутра. Дечак је дрхтао од грознице, а мајка му је заспала од умора. Ластавић доскакута унутра и спусти велики рубин на сто, одмах крај мајчиног напрстка. Онда је нечујно облетао око кревета, хладећи крилима дечаково лице.

„Одједном се осећам боље!“ рече дечак, „сигурно се опорављам“, и утону у спокојан сан.

Тада Ластавић одлете натраг ка Срећном Принцу и исприча му шта је урадио. „Чудно“, примети он, „осећам да ми је сасвим топло премда је и даље веома хладно.“

„То је због тога што си учинио добро дело“, рече Принц. Ластавић поче да размишља, и тако размишљајући, утону у сан. Размишљање га је увек успављивало.

Сутрадан Ластавић одлете до реке и окупа се. „Каква необична појава“, зачуди се професор орнитологије, док је прелазео преко моста. „Ласта у зимско доба!“ И он написа један дугачак чланак о томе у локалним новинама. Сви су га цитирали, јер је у њему било пуно речи које нико није разумео.

„Вечерас идем у Египат“, рече Ластавић, веома расположен и на саму ту помисао. Обишао је све јавне споменике и дуго стајао на врху црквеног звоника. А куд год би кренуо, врапци би цвркутали за њим: „Какав отмен странац!“ што је њему веома годило. Кад је изашао месец, долетео је назад до Срећног Принца.

„Управо крећем за Египат. Да ли имаш неку поруку?“

„Ласто, Ластавићу, мала ласто“, рече Принц, „хоћеш ли да останеш са мном још једну ноћ?“

„Чекају ме у Египту, одговори Ластавић. „Моји пријатељи сутра лете до другог водопада. Тамо се у шевару излежава нилски коњ, а на великом гранитном престолу седи бог Мемнон. Читаву ноћ он посматра звезде, а кад засија звезда Даница, он ускликне од радости, и потом заћути. У подне силазе на реку лавови да се напију воде. Очи су им као зелени берили, а њихова рика је гласнија од хуке водопада.“

„Ласто, Ластавићу, мала ласто“, рече Принц, „далеко на другом крају града видим једног младића у поткровљу. Он седи над столом препуним папира, у чаши поред њега налази се букет увелих љубичица. Коса му је кестењаста и коврцава, усне црвене као нар, а очи крупне и сањалачке. Он настоји да заврши једну драму за управника позоришта, али је у соби и сувише хладно да би могао да пише. У камину ватра не гори, а он је онемоћао од глади.“

„Остаћу с тобом још једну ноћ“, одговори Ластавић који је заиста имао добру душу. „Да и њему однесем један рубин?“

„Авај! Сад више нема рубина“, рече Принц. „Све што ми је остало то су моје очи. Оне су од ретких сафира који су донети из Индије пре хиљаду година. Извади један и однеси га том младићу, а он ће га продати јувелиру, купиће дрва за огрев и моћи ће да заврши своју драму.“

„Драги Принче“, рече Ластавић, „не могу то да урадим“, и заплака.

„Ласто, Ластавићу, мала ласто, учини то што ти кажем!“

И тако Ластавић извади Принчево око и одлете до собе у поткровљу. Лако је ушао унутра, јер је пролетео кроз рупу на крову и нашао се у соби. Младић је био зарио главу у руке па није ни чуо лепршање птичијих крила. Али, када подиже поглед, угледа диван сафир на увелим љубичицама.

„Гле! Почињу да ме цене!“ узвикнуо је, „ово мора да је од неког ватреног обожаваоца! Сад могу да завршим своју драму!“ И био је врло срећан.

Сутрадан Ластавић одлете на пристаниште и стаде на јарбол једне велике лађе. Посматрао је како морнари конопцима извлаче сандуке из унутрашњости брода.

„О-рук!“, узвикивали су док су подизали сандуке. „Ја идем у Египат!“, викао је Ластавић, али се на то нико није обазирао. А када је изашао месец, долетео је опет до Срећног Принца.

„Дошао сам да се опростим“, узвикнуо је.

„Ласто, Ластавићу, мала ласто“, рече му Принц, „остани са мном још једну ноћ“.

„Зима је већ почела“, одговори Ластавић, „и ускоро ће пасти ледени снег. У Египту сунце обасјава зелене палме, а крокодили леже у муљу и лењо гледају наоколо. Моји другови свијају гнезда у храму у Балбеку, а ружичасти и бели голубови их посматрају и гучу. Драги Принче, морам да те оставим, али те никад нећу заборавити. Следећег пролећа донећу

ти два дивна драгуља уместо оних које си поклонио. Рубин ће бити црвенији од црвене руже, а сафир ће бити плав као морска пучина.“

„Доле на тргу“, рече Срећни Принц, „стоји девојчица која продаје шибице. Шибице су јој упале у сливник и оквасиле се. Она плаче, јер ће је отац истући ако се врати кући без новца. Девојчица нема ни ципела ни чарапа и гологлава је. Извади ми и друго око и однеси јој га, па тако неће добити батине од оца.“

„Остаћу с тобом још ову ноћ“, рече Ластавић, „али не могу да ти извадим и друго око. Онда ћеш бити потпуно слеп.“

„Ласто, Ластавићу, мала ласто“, рече Принц, „уради како ти кажем!“

И Ластавић је извадио и друго Принчево око, сјурио се ка девојчици са шибицама и спустио драги камен на њен длан.

„Какав диван комадић стакла!“ узвикну девојчица, и отрча кући радосна.

Ластавић се вратио Принцу. „Ти си сада слеп!“ повика, „и зато ћу заувек остати с тобом.“

„Не, Ластавићу“, одговори јадни Принц, „ти мораш да идеш у Египат.“

„Остаћу са тобом заувек“, рече Ластавић и заспа крај Принчевих ногу.

Читавог следећег дана он је престајао на Принчевом рамену и причао му о томе шта је видео у страним земљама. Причао му је о црвеним ибисима који у великим јатима стоје дуж обале Нила и лове златне рибице својим кљуновима, причао му је о Сфинги,

старој колико и свет, што живи у пустињи и све зна; о трговцима који полако корачају поред својих камила, стално држећи ћилибарске бројанице у рукама; о краљу Месечевих планина, који је црн као абонос и клања се једном великом кристалу; о великој зеленој змији која спава на палмином дрвету, а двадесет свештеника је хране меденим колачима, причао му је и о патуљцима који плове по великом језеру, на широком равним листовима, и вечито ратују са лептирима.

„Драги Ластавићу, рече Принц, „ти ми причаш о чудесним стварима, али чудеснија од свега је људска патња. На свету нема веће тајне од људске несреће. Прелети изнад мога града и испричај ми шта си ту видео.“

И тако Ластавић отпоче свој лет изнад великог града и виде како се богаташи веселе у својим раскошним домовима, док просјаци седе испред њихових капија. Одлетео је у мрачне сокаке и видео бледа лица изгладнеле деце како безнадно зуре у мрачне улице. Под сводом једног моста два дечачића лежала су загрљена, покушавајући да се загреју. „Баш смо гладни!“ жадали су се. „Не смете да лежите овде?“ продера се на њих стражар, и они одлуташе у кишу.

Тада се Ластавић врати и исприча Принцу шта је видео.

„Ја сам прекривен чистим златом“, рече Принц, „скини са мене лист по лист и подели их мојим сиромасима. Људи верују да их злато може усрећити.“

И Ластавић је скидао лист по лист сувога злата, све док Принц није потпуно потамнео и посивео. Односио

је лист по лист злата сиромасима, и многа дечја лица постајала су руменија, деца су се радовала и играла се на улици узвикујући: „Сада имамо хлеба!“

А онда паде снег, а са њим дође и мраз. Улице су изгледале као посребрене, толико су биле светле и блиставе. Са стреха су висиле дугачке леденице, оштре као кристални ножеви. И сви су били обучени у крзно, а дечасти су носили црвене капе и клизали се на леду.

Сиротом Ластавићу бивало је све хладније, али он није хтео да остави Принца - толико га је заволео. Кљуцао је мрвице испред пекаревих врата, кришом да га он не угледа, и покушавао да се загреје лепршајући крилима.

Најпосле осети да се ближи крај и да ће умрети. Имао је тек толико снаге да узлети на Принчево раме. „Збогом, драги Принче!“ прошапта, „могу ли да те пољубим у руку?“

„Драго ми је што најзад одлазиш у Египат, Ластавићу“, рече Принц, „овде си се и сувише дуго задржао, али ме мораш пољубити у уста, јер ја те волим.“

„Не идем у Египат“, рече Ластавић. „Одлазим у царство смрти, а смрт је сестра сна, зар не?“

И он пољуби усне Срећног Принца и паде мртав крај његових ногу.

У том тренутку у статуи се зачу чудан прасак, као да се нешто сломило. И заиста, оловно срце је препукло. Био је, уистину, страховит мраз.

Рано следећег јутра градоначелник је шетао по тргу у друштву градских већника. Када су пролазили поред постоља, он погледа горе и рече: „Господе Боже! Како јадно изгледа Срећни Принц!“

„Заиста јадно изгледа!“ повикаше градски већници, који су се увек слагали са градоначелником, и попеше се да га погледају изблиза.

„Са његовог мача испао је рубин, очи су му извађене, и више није златан“, рече градоначелник. „У ствари, изгледа мало боље него просјак.“

„Мало боље него просјак“, поновише градски саветници.

„Чак је и нека угинула птица крај његових ногу!“ настави градоначелник.

„Треба издати наредбу да птице не смеју да умиру овде.“ А градски писар одмах записа овај предлог.

И тако су скинули кип Срећног Принца. „Пошто више није леп, није више ни користан,“ закључио је професор естетике са универзитета.

Онда су у ливници истопили статуу, а градоначелник је сазвао састанак градског већа да одлуче шта да раде са металом.

„Наравно, морамо да поставимо другу статуу“, рекао је градоначелник, „а то ће бити статуа која ће представљати мене!“

„Мене!“ викао је сваки од градских већника, и они се посвађаше. Кад сам последњи пут чуо за њих, још увек су се свађали.

„Невероватно“, рече надзорник ливнице, „ово сломљено срце никако да се отопи! Треба га бацити!“ И избацише га на ђубриште где је већ лежао угинули Ластавић.

„Донеси ми две надрагоценије ствари из тога града“, рече Свевишњи једном од својих анђела. И анђеоло му донесе оловно срце и мртву птицу.

„Добро си одабрао”, рече Свешњи, „јер ће у мојим рајским вртovima ова птичица вечито певати, а у мом златном граду славиће ме Срећни Принц!“